СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 246. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 22-го жовтня 1935. — VOL. XLIII. No. 246. Jersey City, N. J., Tuesday, October 22, 1935. THREE CENTS

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОБМЕЖУЄ КОМУНІСТІВ

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Конвенція Американської Федерація Праці ухвалила поправку свого статута в такім напрямку, щоб не допустити як делегатів та урядників юнійних урядів людей, що відомі як комуністи або прихильники насильного перевороту американських установ.

Виконний комітет пропонував багато гострішу постанову, а саме щоб усіх таких людей просто викинути з юнії або їх до юнії набудуче не пускати. Делегати спротивилися цій постанові на тій підставі, що вона давалаб головному виконному урядови забагато права вмішуватися в нутрішні справи підлеглих відділів.

В окремій резолюції осудила о. Чарлза Коклина, римо-католицького священика, відомого радіового проповідника, за те, що він організував „свою" юнію автомобільних робітників.

Питання, чи організувати робітників за засадою фахів, чи за засадою промислів, знову виринуло на повнім засіданню конвенції. Прийшло до горячої дебати, підчас котрої Джан Луис, голова майнерської юнії, та Вилєм і Гачесон, президент юнії столярів, зчепилися до кулачної бійки. Як обох розвели, Луис мав розчинкану сорочку й ковнір, а Гачесон напухлу губу й опосочене лице.

ХОТІЛИБ ЗАВЕСТИ 40-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ ПО ВСІХ СТЕЙТАХ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — На так званій „міжстейтовій конференції для робітничих умов", на котру зявилися делегати 13 стейтових урядів, приняли як основу для робітничих контрактів правило, що праця має тревати не довше як 40 годин на тиждень.

Конференція теж радила стейтам мати якусь угоду щодо мінімальної заплати.

ЗЕМЛЕТРУС РОБИТЬ ВЕЛИЧЕЗНІ ШКОДИ.

ГЕЛЕНА (Монтана). — Докладніші обчислення шкід, пороблених землетрусом, що навістив цю околицю кількома наворотами, показують, що шкода виносить коло 3 міліони долярів.

Досі від землетрусу згинули 2 особи. Кромі Мурина Дейва згинув іще Чарлз Сингелик, як на нього впали румовища дому в федеральнім таборі для безробітних. Число тяжко ранених доходить до десятьох.

УРЯДОВА КАМПАНІЯ ПРОТИ РЕКЕТІРСТВА ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Щоби покласти край рекетірству в торговлі дробом, федеральний уряд видав зарядження, що набудуче торговці дробу у Джерзі Сити і Ню Йорку мають постаратися за відповідні дозволи від уряду.

КАМПАНІЯ ЗА БОЙКОТ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРИЩ.

НЮ ЙОРК. — Кампанія за бойкот олімпійських ігрищ у Німеччині зростає.

Джеремія Магоні, президент „Американської атлетичної юнії Злучених Держав", оголосив публично свій лист, котрий він написав д-рови Теодорови Лєвальдови, президентови „Німецького олімпійського комітету", а в котрім Магоні каже, що Американці повинні бойкотувати ігрища, бо через акцію німецького уряду проти жидів, католиків і протестантів обмежена повна свобода атлетів цих віросповідань приготовлятися до цих ігрищ і виступити на них.

Кілька нюйорських священиків і пасторів виступали в неділю з проповідями за такий бойкот. Для бойкоту олімпійських ігрищ у Німеччині зорганізовано спеціяльний комітет, що зветься „Комітет для справедливости в спортах", і цей комітет напирає тепер на ґенерала Чарлза Шерила, що представляє Америку в „Інтернаціональнім олімпійськім комітеті", щоб він заявився проти участи американських спортовців в ігрищах у Німеччині.

АМЕРИКА ПЄ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — С. Д. Виліємс, секретар союзу броварників, що займається статистикою споживання пива в Америці, начислив, що за рік, що скінчився 20-го жовтня, люди в Злучених Державах випили 23 міліони склянок пива.

БАТЬКИ И ДІТИ.

ШІКАҐО. — Як Елмер Елдридж, пастор методиської церкви, довідався, що його 18-літня дочка Лаверна вибрала дозвіл на подружжя з 21-літнім Френком Калою, він вибрав проти свого будучого зятя варант на арештування його за бурливе поведення. Заки поліція мала нагоду доручити варант Калі, цей уже оженився. Молодого арештовано й посаджено в вязниці. Молода жінка сиділа цілу ніч на коридорі коло келії, в котрій сидів чоловік, держачи його руку через грати. Рано батько молодого постарався кавцію в сумі 1,000 долярів і молодого випущено на волю.

В Остині, Тексас, мають незадовго судити Говарда Пірсона, 21-літнього сина судді, котрий убив свого батька й матір, звабивши їх на пустиню. Прокуратор каже, що він буде противитися обороні Пірсона, що, мовляв, він божевільний.

БЕЗПЛАТНІ ТЕЛЕҐРАМИ ДО ПРЕЗИДЕНТА.

Президент републики Еквадор рішив, що добре булоб йому знати, що думають про його правління та обставини в краю його громадяни. Тимто ввів він таку новину: кожний громадянин, що платить доходовий податок і живе довший час у якомусь місці, може що дня посилати президентови телеграму, в якій може критикувати суспільний лад. Телеграм приходила така маса, що ані телеграфічні урядовці, ані секретарі президента не могли дати собі з ними ради. А всеж цього права громадянам не скасували, тільки обмежили телеграми до 20 слів. Тепер за прикладом Еквадора хотять піти інші держави Південної Америки.

СОВЄТСЬКІ ГОТЕЛІ.

„Труд" подає: „Коли приїдете до Чернигова, ніколи не здержуйтеся в державних головних готелях... Даремно!... Бо коли навіть заїдете туди, то вам дадуть адресу приватників-готелярів. Так буває не лише в Чернигові. Місць у державних готелях взагалі ніколи нема. Видно, що їх службовці зацікавлені в такому стані, бо входять у спілку з приватниками й дістають від них факторне за надіслання клієнтів... Ось такий приватний готель — шильда не має, в кімнаті шість постояльців, плата кожного по 5—6 рублів. Податків ніяких. Так і розвиваються заборонені приватні готелі".

В совєтському Союзі все так іде: що формально заборонене — розвивається; а те, що влада протегує — розвалюється...

КОРОВА НА ГРАНИЦІ.

У баварському містечку Захранг, на німецько-австрійській границіззорила нараз корова одного чоловіка. Найближчий ветеринар був по австрійському боці. Власник не міг заплатити тисячу марок візи за перехід границі, тому візвав телефонічно лікаря на границю, де привів корову. Лікар оглянув корову, що лежала на граничній лінії, а сам стояв по австрійському боці.

ФАЛЬШУВАННЯ СТЕМПЛІВ.

В Калуші викрито перед двома місяцями фальшування стемплів у городському суді. У звязку з тим арештовано судового секретаря Дмитра Гумиловича, нотаріяльного соліцитатора Миколу Лупула, адвокатського соліцитатора Долинку і сина купця Муня Берковича. Переведено теж ревізії у всіх місцевих адвокатських і нотаріяльних канцеляріях, а тепер переслухують калуських адвокатів, нотарів та урядовців місцевого суду.

НАЙСТАРШИЙ МИСТЕЦЬ У НОГАХ.

У французькім містечку Ван улаштували цими днями змагання танцюристів. Першу нагороду дістав 90-літній хлібороб Анрі Гюнар, що сам досі веде всі господарські роботи.

ЗЛОДІЇ НА СОВЄТСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Перед воєнним залізничим трибуналом у Новосибірську пічнеться цими днями процес 14 залізничих урядовців, обвинувачених у крадіжі. Всім їм загрожує або кара смерти, або довголітнє заслання.

„БОНДИ ДОБРОБУТУ".

З Алберти (Канада) доносять, що при кінці року провінціяльний уряд видасть так зв. бонди добробуту, 10 і 25-долярові й платні за десять літ. Продажем бондів буде займатися сам уряд. В цей спосіб уряд хоче визбутись державного довгу, що виносить біля 150 міліонів долярів.

ВБИВСТВО НА ФАРМІ.

Біля Кавана, 30 миль на південь від Едмонтону, (Канада), хтось застрілив увечір фармера, 35-літнього Михайла Микифоряка, як він сидів зо своєю жінкою біля стола в своїй хаті. Покійний прибув у кольонію зі Злучених Держав 5 літ тому. Поліція арештувала у звязку з тим убивством 29-літнього фармерського робітника Івана Кура, що колись робив у Миколи Микифоряка.

БІЙ ЖАНДАРМІВ ІЗ БОЛГАРСЬКИМИ СЕЛЯНАМИ.

Фінансовий уряд у південно-болгарському місті Борисовград довідався, що в кількох довколичних селах селяни не віддають тютюну, лише самі переробляють його та масово продають у великій частині південної Болгарії. Вислали відділ фінансових сторожів і жандармів до села Далбок Ізвор, та населення того села заняло проти жандармів вороже становище й хотіло їх злінчувати. Телефонічну сполуку зірвали, щоби годі було прикликати підмогу. Заки фінансовим сторожам і жандармам удалося заволодіти положенням, селяни викинули перероблений тютюн на вулиці, з яких потім зірали 12,000 ф. різаного тютюну. Коли вкінці прийшла підмога з Гаскова й можна було перевести ревізію, не знайшли по хатах нічого, лише шість приладів до різання тютюну.

ЖІНКА-ВЛОМНИЦЯ.

В Будапешті арештували цими днями кількадесять підозрілих типів. Між ними була жінка, Марія Кондреа, каралана кілька разів за вломи. За один влом покарано її на 6 літ вязниці. Арештована зізнала, що по відбутті тієї кари виконала 70 великих вломів, що досі були загадкою для будапештенської поліції.

ПРОСИЛА ЗАМКНУТИ В АРЕШТІ ЧОЛОВІКА, ЩОБ ВІН НЕ МІГ ГРАТИ В КАРТИ.

Перед окружним судом у Коломиї відбулася цими днями карна розправа проти Марії Звежинської з Заболотова, яка веліла свому слузі замкнути на-ніч у пивниці пекаря Розенравха за те, що останній зірвав у її саді кілька сливок. Слуга виконав доручення Звежинської і пекарчик перебув у приватнім арешті цілу ніч. Суд покарав Звежинську тритижневим арештом, а слугу Охоровича карою 5-тижневого арешту, обох за насиля. — Перед тим же судом відбулася друга подібна розправа. Перед судом станув війт Петро Гаврищук, що замкнув в „Іванові хаті" свого особистого ворога Іванюка. Гаврищук боронився перед судом у той спосіб, що зробив це на просьбу жінки Іванюка, яка просила війта, щоб він таким чином уможливив Іванюкови грати в карти. Розправу відложено, бо не прийшов до суду покривджений Іванюк.

СКІЛЬКИ Є ЕМЕРИТІВ У ПОЛЬЩІ.

В дні 1-го липня ц. р. було в цілій Польщі 20,974 емерити. Інвалідських ренти діставали 7,800 осіб, старечі ренти 3,201 осіб, вдовині ренти 4,621 осіб, а сирітські 3,702 особи.

КНИГАРНЯ В РЕСТОРАНІ.

Власник одного мадридського (Еспанія) ресторану майже вже банкротував, але добрий помисл виратував його з поганої ситуації. Частину свого ресторану перемінив він на книгарню та оголосив у часописах, що як хто в його книгарні-ресторані купить за означену ціну книжки, той дістане даром відповідну перекуску з напитками. Помисл увінчався незвичайним успіхом. Того самого дня, коли появилось оголошення в часописах, наплив гостей до книгарні-ресторану був такий великий, що треба було льокаль замкнути на кілька годин, щоб гості не подушилися. Від того дня книгарня-ресторан є постійно переповнена гістьми, а її власник має намір відкрити кілька філій у Мадриді.

КРАДІЖІ ПО МОСКОВСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Московська „Правда" пише, що крадіжі по московських залізницях ширяться дальше. Ці крадіжі виконується або по дорозі, або теж вивантажується просто цілі вагони на бічних шляхах. Останніми днями викрили м. і. групу залізничих злодіїв на стації Хвастів. З одного вантажного поїзду вивантажили вони цілий транспорт шкір. ҐПУ арештувало начальника стації та ввесь стаційний персонал.

КРІВАВА ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.

Крівава любовна трагедія трапилася цими днями в румунській місцевості Ляку-Сарад біля Браїли. Один румунський учитель хотів одружитися з одною молодою вчителькою, яку дуже кохав. Коли ж її батьки противились тому, він застрілив на вулиці свою наречену та її тітку, що намагалася перешкодити йому в тому вчинку. Крім того ранив одного прохожого та жандарма, що старалися вирвати йому з рук револьвер. Зверги сам цільним вистрілом у голову відобрав собі життя.

„МІС ОЩАДНІСТЬ".

У бразилійському місті Кампос відбувся конкурс краси, в якого умовах поставлено не тільки справу краси кандидатки, але й найкращої й найдешевшої сукні, в яку вона буде одягнена на конкурсовому переглядi. Вкупі з тим титул „Міс Краси" замінено на титул „Міс Ощадність". Цьогорічну нагороду міста Кампос дістала дівчина, що своєю красою здобула тільки 68 „пунктів", але своїм одягом (по 50 центів за метер) „добула" собі повних 100 „пунктів".

ОРИҐІНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

Директор одного фільмового підприємства в Римі, Діо-Костелі, може похвалитися, що має найоригінальнішу бібліотеку в світі. Він збирає тільки нудні книжки і має їх уже 8,600 томів. Недавно викликав його один італійський письменник на двобій, бо довідався, що в тій бібліотеці є і його твори.

СВІТОВОЇ ВІЙНИ ПОКИЩО НЕ БУДЕ, ТАК ДУМАЮТЬ В ІТАЛІЇ

РИМ. — Що не сталосяб, Італія не допустить, щоб зайшов новий конфлікт між нею і Великою Британією через Етіопію, і то такий, щоб з нього могло прийти до війни в Европі, а зокрема до війни Італії з Англією. Така тепер думка офіційних італійських кругів. І треба ствердити, що вона має за собою італійський нарід. Бо ціла Італія відітхнула лекше, як довідалася, що залагоджено спір з Англією. Бо, як кажуть Італійці, з Етіопією і Лігою Націй уже самі дадуть собі раду.

СИТУАЦІЯ ВИЯСНИЛАСЯ.

РИМ. — З італійського і з британського боку доведено в дипломатичній дорозі до того, що ніяка сторона не бажала своїми поступками довести до вибуху війни. Навпаки, обидві працювали, щоб не допустити до такої війни.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ОБВИНУВАЧУЄ АНГЛІЮ І МУСОЛІНІЯ.

ЛОНДОН. — Бувший британський премієр Ллойд Джордж твердить, що не булоб ніякої війни в Африці, якби британський уряд був заздалегідь про це подбав і виразно зазначив своє становище на випадок італійсько-етіопського конфлікту. Як у 1914 році так і тепер неясне становище Англії пособило вибухови війни. Мусолінія назвав Ллойд Джордж "богом війни", що несе людству вогонь і різню.

ПОМЕР МИРОТВОРЕЦЬ АРТУР ГЕНДЕРСОН.

ЛОНДОН. — Англія втратила одного з найспосібніших державних мужів останньої доби. Є ним померший на 72 році життя Артур Гендерсон, один з найбільших організаторів Партії Праці, бувший міністер справ закордонних, а в останніх роках голова Міжнародньої Конференції Світового Роззброєння.

Гендерсон був пацифістом. Разом з Мек Донелдом був він проти участи Англії в світовій війні. За свою мирову діяльність дістав найвище на тім полі відзначення, бо нагороду Нобля.

Гендерсон вийшов із самих низів. Змалку привик до біди і трудів. Не мав змоги набути знання на шкільній лавці, бо мусів завчасу заробляти на хліб. Уже в молодих літах віддався ревно робітничій справі. Разом з Мек Донелдом збудував сильну Партію Праці, яка була при владі від 1929 до 1931 року, коли то Мек Донелд став премієром, а Гендерсон британським міністром справ закордонних. Потім розійшовся з Мек Донелдом і присвячував час скріпленню Партії Праці, якої ряди стали рідшати. Був проти комунізму, але оборонця визнання Совєтів.

Гендерсон не вживав алькоголю, був жонатий і мав трох синів та одну дочку. Про його родинне життя ніхто нічого не знав. Воно було замкнене для світа, хоч сам він був світовою фігурою. Знане тільки те, що один з його синів згинув підчас світової війни на полі бою в Франції.

ПОМЕРЛА СЕСТРА ЛЕНІНА.

МОСКВА. — Померла Анна Улянова, сестра й співробітниця Миколи Леніна. Мала при смерти 71 років. Належала вона до найактивніших революціонерок царської доби. В 1887 р. брала участь у замаху на життя царя Олександра III. Замах цей організував її брат Олександер, котрого повішено. А її вислано на заслання до казанської губернії. За життя попадала дуже часто до тюрми, але це не відтягало її від революційного діла. За большевицької влади працювала в історичнім департаменті комуністичної партії.

ІТАЛІЙЦІ ПОПАЛИ В ЗАСІДКУ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Етіопські частини відтяли італійський відділ з 500 до 700 жовнірами від комунікації з італійською командою. Таке доносять із Сомалі до столиці, з тим, що етіопські вояки вбили і поранили 200 італійських жовнірів. Частина італійського відділу, що ще залишилася, позбавлена харчів і води. Вона відстрілюється, але вдержатися не буде всилі.

ХОЧУТЬ ЗЄДНАТИ ПРИХИЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ.

АСМАРА (Еритрея). — Італійці роблять усі заходи, щоб святе етіопське місто Аксум зробити центром уваги всіх Етіопців. Місто розбудовують і вигладжують. З населенням, а особливо з духовенством, поводяться дуже ввічливо. Будують дороги, щоб улекшити комунікацію з містом.

ФАШИЗМ У ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Посли кричали в югославськім парляменті до премієра Міляна Стоядиновича: „Забирайся геть". Але сталося те, чого не можна було передбачити. Премієр не звернув ніякої уваги на послів і парлямент. Наслідком цього рахуються з тим, що настане фашистівська диктатура.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept l for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ МОЖЛИВИЙ МИР?

Італійсько-етіопська війна поставила перед іншими державами рубом питання мира й війни.

Стоїть це питання навіть перед американським населенням, хоч, як відомо, американський уряд устами вищих урядників, почінаючи від самого президента Рузвелта, кілька разів виразно заявляв, що американський уряд стоїть за мир, за мирне пожиття з іншими державами світа. Стоїть воно перед Америкою, не дивлячися на те, що американський уряд не тільки заявляє, що він не вдоволяється заявами про мир, але він робить спеціяльні заходи, щоб не дати втягнутись у війну. Американський уряд не тільки такі заяви складає, але він дійсно робить такі заходи: він не дозволяє американським фабрикантам вивозити амуніцію до воюючих держав, не дозволяє американським горожанам їздити кораблями воюючих держав і таке інше.

Не дивлячися на ці всі заходи, не дивлячись на те, що ці заходи можуть бути зовсім щирі, перед американською публикою всетаки ще стоїть питання рубом: чи вдасться Америці уникнути активної участи в наближаючімся всесвітнім конфлікті?

Що це питання стоїть тепер перед американським громадянством, видно передовсім по тих, що своїми настроями чи розумуваннями стоять проти війни. Як відомо, в Америці є багато пацифістів, себто людей, що відносяться ворожо до війни, що хотілиб за всяку ціну не допустити Америки до війни. Тепер ці люди, могло би здаватися, повинні бути спокійні. Адже настрій краю за них. Адже в краю нема сильного руху за війну. Адже і уряд за мир. Адже провоєнні течії так скомпромітовані ріжними історіями вступлення Америки у війну та конгресовими розслідами торговлі амуніцією, що в Америці може повстати рух за війну хіба на випадок гострої зачіпки чужою державою, якої покищо не видно. А всеж таки пацифісти неспокійні. В ріжних журналах, де вони мають доступ, вони зовсім не криються, що американська мирова політика може легко скінчитися, що Америка дуже легко може одного гарного дня опинитись у війні.

Переконуються вони про це, наприклад, бачучи наглий зворот настроїв серед англійських робітників з миролюбного до воєнного. Переконуються вони далі про це на основі розгляду умовин капіталістичної продукції всякого добра в нинішніх часах, що не віддає робітникови всього його виробу, але старається розіпхати його поза границями краю. Стрінувшися там з конкуренцією товарів, вироблених у той самий спосіб іншими краями, купці починають відкликатися до збройної розправи для вирішення питання конкуренції.

Чи сяк чи так, не дивлячись на миролюбні настрої, люди не бачать великої надії уникнення війни.

КАРТИНИ З ЖИТТЯ В СОВЄТАХ

Ще перед 35 роками писав українсько - російський революціонер (він жив тоді в Лондоні): „Взятка, ето русская конституція". Давня, царська Росія була знана на цілім світі як клясичний край усякої корупції і підкупства. Теперішня большевицька Росія не далеко відбігла від своєї попередниці. Хабарництво процвітає у ній у повній силі, а адміністраційні уряди просяклі корупцією негірше, як було за царських часів. Роїться там від хабарників усякого роду і ступня й горе тим урядовцям, котрі хотять мати „чисті руки". Їх уважають за паршиві вівці, і доля їх є згори припечатана. Вони стоять перед суцільною мафією хабарників, котра їх переслідує і нищить. Яким способом це діється, про те оповідають „Ізвєстія", представляючи історію одного з таких чесних урядовців.

Був це один з вищих урядовців на Україні під Совєтами, навищем Жуківський. Його найбільшим гріхом було це, що він не хотів брати хабарів, хоч його наставники докладали всіх зусиль, щоб він його навчився та... не перешкаджав іншим у тій процедурі. Жуківський удавав перед ними дурня, що нічого не розуміє, а коли занадто насіли на нього, він допустився ще більшої провини, бо пожалувався за це Москві.

Одначе його письмо, написане в тій справі, якось щасливо „приловлено" по дорозі і незадовго надійшов розпорядок, що звільняв Жуківського зі служби, а то за це, що як урядовець він не сповняє точно своїх обовязків. Так отже й сталося, а кудиб він пізніше не звернувся з зажаленням, то всюди знаходив замкнені двері.

І кажуть „Ізвєстія": Те, що трапилося Жуківському, є доказом, що в нашім краю не може бути гармонії між честю й обовязками совєтського державного урядовця. Виновником завсіди стає той, хто жиє серед вовків, а не навчився так вити, як вони.

Інший знову большевицький щоденник, московська „Правда", поміщує характеристичну картину на тему „сили протекції". Хто має за собою плечі, той може робити, що хоче. Прикладом цього є відносини, які панують у промислових заведеннях „Красний (червоний) Октобер" у Сталінграді, що давніше звався Царицин.

Кількадесять робітничих родин живуть там близько коло самої фабрики, що наче вулькан викидає з себе вогонь і ляву. Робітничі доми лежать трохи нижче і що дня висипують на них розпалені жужлі, вивожені з фабрики. Перший ряд робітничих домиків (числом 22) вже частинно згорів або засипали його жужлі. Очевидно мешканці мусіли звідтам забиратись, а тепер валиться вже другий ряд, також жужлем засипуваний. Було кілька пожеж, а мешканці, загрожені вогнем, не мають де схоронитися. Цілу вину понось технічний директор цього заведення, Падуров. Окружний робітничий комітет протестував уже кілька разів проти цього та жадав, щоб жужлі кудиінде вивозити, аж нарешті звернувся з жалобою до прокуратора. Однакож усе це на ніщо не придалось, бо Падуров має сильних протекторів, а з ними державний прокуратор Сиволобов не хоче задиратися.

Маючи за собою поміч такої особи, не хоче Падуров і слухати, коли люди покликуються на приписи щодо вивоження жужлів. Розжарені жужлі сипляться дальше на голови робітників, робітничі дімки горять і валяться, а самоволя, поперта протекцією, тріюмфує.

В іншу область совєтського життя переносить нас картина, представлена в часописі, що зветься „Молодая Гвардія". Довідуємося з неї про одну категорію людей, яка зрештою мабуть не трапляється ніде на цілім світі. Є то так звані „батьки до винайму". Видумали її мабуть школярі для власного вжитку. Ось на чім полягає роля таких „батьків".

Припустім, що школяр щось „змалював". Директор школи приказує йому, щоби припровадив свого батька. Але то легко сказати: „приведи батька". Передовсім, наскільки батько справді прийде, то винуватий дістане в шкіру. А друге: не кожний батько вміє так як треба балакати з директором. Отже і на це є спосіб, бо хлопець винаймає собі батька „принагідно" і такий батько не є навіть дорогий: вистане пачка папіросів та „скляника риковки" за один виступ.

Такий „винанятий батько" має говорити з директором. Він входить відважно до його канцелярії і каже самопевно до директора:

„Ну, пощо ви мене кликали?"

„Маю честь вам заявити, каже директор, що ваш синок поводиться прямо в скандальний спосіб.

„Винанятий батько" вислухає обвинування, та здержується хвилину з відповідю, щоби, підпустивши на себе „зденервування", і самому розпочати атаку. Він валить кулаком у стіл і кричить:

„Не вмієте вчити! До чорта те все, коли не вмієте поводитися з дітьми. Ви запаскудили цілу школу, от що!"

Директорови треба нагнати страху, щоб відчув, що натрапив на „активіста", то є на активного члена комуністичної партії.

Наскільки все добре піде і шкільний винуватець обібре малощо, або взагалі нічого, то справа є полагоджена. Алеж трапляються часом непередбачені програмою несподіванки, як це сталося власне недавно школяреви Ґеорґіянови.

З причини якогось промаху мав він привести до директора свого батька. Замісць правдивого, припровадив „винайнятого", котрий зпочатку поводився цілком пристойно. Та коли зачав удавати поденервування і гнів, то загнався задалеко і переборщив.

„Що ви тут учите разом хлопців з дівчатами!" — кричав він, бючи кулаком до стола. „Ви вже і божі закони позносили та якісь колхози позаводили!"

В тому місці школяр дуже перепудився та крикнув на „батька": „Чи я тебе про щось таке просив? Годі тобі таке говорити".

„Як тобі не подобається, то шукай собі іншого!" — відповів „батько". А успокоївшися трохи, забрався до відходу.

„Гов, пожди!" — скричав на нього школяр. „А плащ?"

„Батько", не говорячи багато, скинув плащ і віддав „синови".

У цей спосіб ціла справа вийшла на верх і хлопцеви не лишилося нічого іншого, як признатися до всього. „Батька" винаняв він собі на торзі і випозичив йому на цей короткий час плащ таки свого власного, правдивого батька. „Винанятий батько", бувший „кулак", випив для відваги, заки пішов до школи, не одну, але дві порядні чарки „риковки", і та власне друга чарка сталася причиною цілої хриї.

Коли питали Ґеорґіянова, чому він умішався до розмови і зачав кричати на „винанятого батька", він відповів:

„Ми умовилися, що він буде промовляти як комуніст, а він тимчасом почав балакати протиреволюційно. Це кинулоб зле світло на цілу нашу родину".

Ця інтересна картина разом з попередніми характеризує дуже досадно відносини, серед яких живе совєтська суспільність. Корупція, протекція, розпуста — отсе ті елементи, серед котрих обертається совєтська дійсність.

Подав **Кл. Об.**

ДЕСЯТЬЛІТТЯ СМЕРТИ ОСИПА МАКОВЕЯ

Минуло десять літ від смерти одного з кращих українських поетів і письменників, Осипа Маковея. Він помер 21. серпня 1925 р. директором учительської семинарії в Заліщиках.

Осип Маковей уродився 10 серпня 1867 р. в містечку Яворові. Ґімназію й університет скінчив у Львові. Докторат фільософії й професорський іспит зробив в університеті в Чернівцях. Він почав писати ще в ґімназії й то, як це звичайно буває, поезії. — Вперше надруковано його поезії 1885 р., коли йому було 18 років. По ньому залишився значний спадок його поетичної, оповідної й письменницької творчости.

Осип Маковей походив з міщанської родини й знав добре всі гарні й погані сторони їх життя. Він любив міщан, і то такими, якими вони є. Деколи описував і селянське життя. Написав чимало оповідань, новель і повістей, а між ними більшу історичну повість із часів хотинської війни, „Ярошенко", де виводить величаву повість першого великого українського гетьмана козацького, Петра Конашевича-Сагайдачного, родом з українського шляхти в Галичині. В повісті „Залісє" подає він образи безустанних матеріяльних клопотів і журби за неозабезпечену родину українського духовенства в Наддністрянщині.

Найгарніші його твори з міщанського й інтелігентського життя. В оповіданні „Клопоти Савчихи" зобразив О. Маковей змагання міщан до вищої освіти. В поезії „Оферма" описує вірно вояцьке життя неповоротливого вояка. В оповіданні „Весняні бурі" маємо картину з життя молодого ґімназиста, як він бореться в своїй душі за свій світогляд під впливом західньо - европейських думок.

Осип Маковей доторкується й болючих сторін українського суспільного й народнього життя. Та в його творах і сліду нема ніякої безнадійности й зневіри. Все в нього цікаве, живе, погідне й легко написане. Він і темні сторони народнього життя збуває легким, неколючим і щирим гумором — в поезіях („Подорож до Києва" і „Ревун") та в оповіданнях („Наші знакомі").

В оповіданню „Вуйко Дорко" описує він, як і в інших своїх подібних оповіданнях, тих інтеліґентів, що не висуваються наперед, а тим тільки й живуть, що помагають іншим і щиро тішаться щастям інших.

Осип Маковей працював довго й на Буковині. Був редактором українського часопису „Буковина", що 1895 і 1896 р. в часі його редаґування був щоденником, і згуртував довкруги себе найліпших письменників з усіх українських земель. Д-р О. Маковей зібрав життєписні матеріяли буковинських українських письменників: Юрія Федьковича й Ісидора Воробкевича.

Від 1898 р. став Маковей редактором у „Літературно-Науковім Вістнику". Там помістив він між іншим і свою обширну працю про життя й діяльність Панька Куліша. Він був співробітником кількох часописів: „Зоря", „Народна Часопись", „Руслан" і „Діло" в Галичині.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє членів, що збори відбудуться 27. жовтня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Оклей і Райс вул. Обовязком усіх членів є прибути на ті збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Ще раз пригадуємо членам, щоб приводили кандидатів на членів Братства і У. Н. Союза. Довгуючі члени, коли не зголосяться, будуть суспендовані. — Стефан Прокопів, предс.; Михайло Петрів, кас.; Іван Дацьків, секр.

„ПРОТИФАШИСТІВСЬКА" ДЕМОНСТРАЦІЯ ЗАЗБРУЧАНСЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ.

Дня 1-го вересня ц. р. в совєтському Гусятині по той бік Збруча на відслоненій від заходу площі відбувся „протифашистівський" мітінґ шкільної молоді, згуртованої в організації „Комуністичний Інтернаціонал Молоді" (К.І.М.).

Мітінґ цей був добре підготований владою, бо на повищу площу звезли большевики молодь 18 великими товаровими автами, прикрашеними червоними прапорами і ріжними протифашистівськими транспарентами. Перед трибуною на видному з галицького боку місці уставлено великий портрет Сталіна і Ворошилова та велику таблицю, на якій виднілі здалека тільки три букви: К. І. М. По відіграню трубною орхестрою інтернаціоналу промовляли ріжні промовці (по українськи і російськи), що не жаліли нецензурних слів під адресою Гітлера, Мусолінія й узагалі всіх фашистів. Наші люди з цього боку Збруча дивилися на мітінґ і посміхалися з большевицьких зусиль поширити свою „протифашистівську" пропаґанду поза Збруч.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

79

— Ух, ух! — ухкав він, все нижче і нижче спускаючись між гіллям. Ось уже коло останньої гілі, а далі ніщо інше не лишається, як летіти аршинів пять на землю. А Володько блискавично драпається також донизу. Спускалися обидва однаково, лишень Володько добровільно, а дядько мусів, бо не міг нізащо як слід вчепитися. І саме коли Володько торкнувся землі, дядько гупнув на землю, мов лантух збіжжя...

Володько не мав часу оглядатися. Торкнувшись землі, він мов заяць пострибав на свої городи. Дядько не встиг скоро звестися, лаявся останніми словами, але Володько вже стрибав полями в напрямку до двору.

Після цієї пригоди Володько переконався, що, не спитавши броду, не лізь у воду. Але кого, спитаєш? Батька не бачив цілими тижнями. Він не спав дома, не їв дома... Ввесь час у полі. Ночував, або у полі, або у клуні. Приходив пізно вечором, відходив ледь світанок.

Насті нічого на новому місці не подобалося. Тут і дощів дуже багато. Дощ і дощ. Скрізь грязюка. Тут і повітря чомусь смердить. Жінки дерлися майже що дня. Кожна дрібниця викликала бучу.

Діти билися лиш часами. звичайно збиралися тижбою і йшли в ліс. Володько заприятелювався з Хомовим німим, хоча той був значно старший від нього і сильніший. Хутко Володько навчився розмовляти міґами і вони чудесно порозумілися. Ходили в ліс, дерли там совячі гнізда, гонили диких голубів, висліджували лисячу нору, натрапили на живого бурсука і тікали від нього, як могли.

У дворі вони лазили по горищах, по клуні. Німий відшрубовував з молотілки ґвинти і ховав. Володько пробував і собі відшрубовувати, але в скорім часі переконався, що вони зовсім непотрібні. Німий віддавав їх свому середньому братови, ковалеви.

Часами Володько вів з німим завзяті бої. Билися за обламок коси, який Володько знайшов під стріхою магазину, а німий хотів відібрати. Билися за корови, коли німий пускав їх на Матвієве пасовисько. Билися за багато річей.

Одного разу німий сильно побив Володька. Він жбурнув на нього велитенську брилу землі, попав у живіт і забив Володькови віддих. Володько схилився до землі, ухватився за живіт і хвилин пять не міг дихнути.

Після того Володько ввесь час думав про помсту. Пару тижнів обидва не сходилися. Німий уникав Володька, як міг. Володько вичікував кращого менту.

Такий мент прийшов. Вечір. Володько був на полі коло новобудови. Мулярі саме довершували мур. Шляхом німий жене свою рябу корівку. Володько знаходить гострого камінчика і засідає за муром.

Німий не бачить його. Він оглядається на всі боки і бекає на корову. І коли минув мур, Володько прицілюється і бац! — Попав як раз у потилицю. Німий дико викрикнув і схопився руками за голову.

Того самого вечора Хомаєт-тоє приходить до Матвія скаржитися, що його шибеник побив мого малого... Матвій кликнув Володька, Володько прийшов і розказав, як було діло, але не дивлячись на все, дістав від батька кілька попруг у задок. Це, щоб було лихо-тихо...

На цьому бій з німим не ущух. Німий шукав нагоди помститися. Одного разу гнався за Володьком з палицею кілька верстов. Володько втік. Після того був обережний.

За весну і літо Володько зовсім змінився. Сильно загорів, зміцнів, навчився лаятися. Одіж на нім, особливо штанята — одні діри. Коліна зовсім вилазять, зад також. Ноги брудні, зашкоруплі, порепані. Спав не в постелі, а в куті на мішках. У хаті розвелося безліч бліх. Не можна було спокійно заснути. Цілу ніч кусають ненависні сотворіння.

Раненько з світанком треба вставати. На полі роса, простору багато. Володько стрибає, гукає, сам складає і виспівує пісні. Тут познайомився з жидинятами сільського Жида Юдка. Це його перше знайомство з селом, бо сільські хлопці не хотять з дерманятами сходитися. Жидинята пасуть на дерманських полях череву брудно-гніду корову. Володько познайомився з ними і скоро заприятелював. Один зветься Мошко, другий Іцко. Володька більше цікавить старший Мошко, бо у нього була книжка. Він вчився. Володькови духе хотілося й собі мати таку книжку, але де її взяти. Мошко перечитав Володькови кілька байок і Володькови особливо сподобалася про лиса і ворону, як то лис обдурив дурну ворону, підхваливши її, і таким чином виманив від неї кусник сира, який ворона десь вкрала.

Мошко й Іцко мали цілий тузин братів і сестер. Один з братів пілілікав на скрипці:

Ой за гаєм, гаєм,
Гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька
Воликом чорненьким.

Володькови надзвичайно подобається така музика. Ах, коли б він міг навчитися грати...

І після того Володько почав сам майструвати собі скрипку. Виструґав дощинку, струни поробив з ниток, смика з кінської волосені і намазав його сосновою живицею, яку надер зі соснових дощок.

Скрипка вийшла неважна, але Володько виґравав на ній дикі, нічого незначучі мотиви. Часом навіть гулянку робили. Сходяться усі діти — дівчатка і хлопчики на ґанку маґазину. Володько тринькає на своїй скрипці, німий тарабанить у пательню, а дівчата, побравшись, дрібненько танцюють, ніби під справжню музику.

Деколи переїде селом Жид „онучник". Він їде поволі паршивенькою конячкою і на ціле село вигукує: Оонуч! Онууч, онучч!...

Це чути вже здалека. Діти юрбою біжать на смітник, вишукують ріжне ганчіря і міняють його на свистуни, на солодкі брудні ріжки, на дрібні погані цукорки, або на оловяні перстені.

Дорослі дівчата і баби міняють у онучника дешеве намисто, голки, шпильки... При чому завзято змагаються з Жидом, що мало їм дав за такий оберемок онуч, або клоччя. Жид доказує і божиться рідним батьком і дітьми, що не мало, що більше їм ніхто не дасть. Розходяться у сварці, але коли зявлявся онучник удруге, знов бігли всі, і малі, і дорослі і міняли непотріб на непотріб.

Жити не легко. Багато праці, мало харчів. Декому їх зовсім забракло і діти ходять голодні. Всі чекають на новий дорід.

Нарікання і лайки на Матвія не вгавали. Ніхто його не любив, крім поважного господаря Стратона, з яким завжди радилися і завжди стояли на одній стороні.

Матвій терпів, як міг. Думав: — Ну, що ж. Все то треба було передбачити. Набрав голоти, то терпи. Ті люди не знають, що роблять. Коли б вони були розумніші, не дерлися, не билися, робили своє велике діло, а за рік, розжилися б і забули б нужду...

Одного разу терпець Матвія урвався. Душний соняшний ранок. Матвій працює рискалем і мотикою коло городу, що виміняв з Титьом. Засипає рови, викопує і скидає камінь. Дорогу звів у дебру, як зазначено на пляні, а стару заорав.

Йому дуже гарячо. Піт ллється з чола цюрком. Сорочка, ніби її витягнули з брудної води. Руки болять, бо працює від світанку, а сонце вже високо піднялося.

Кузьма Запорука, повільний, але впертий дядько, веде свої гніді з білобрисими черевами коники до води. Він бачить, що стара дорога заорана, а нова зведена в дебру. Матвій власними руками розкопав спуст, хоча по умові, це мали зробити усі новоселенці.

Одначе Запорука веде свої муцики навпростець через город Матвія по зораній дорозі. Матвій здалека помітив це і чекає. Запорука найбільше нарікає на Матвія і шкодить йому, де тільки може.

Коли той підїжджає до Матвія, останній кладе на бік рискаля і виходить на зорану дорогу.

— Що тобі, Кузьмо, вже не видно, де дорога, що ти мені через горед ведеш? — питає спокійно Матвій.

— Дорога має бути там, де й була, — бундючно відповідає Запорука.

— Ну, але ж ти сам ухвалював, що вона має йти деброю. нащо ж ти так не по людськи робиш. Вернися назад. Ти ж господар, а не якась дитина. Знаєш, що до чого... (Д. б.)

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СПЕЦІЯЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПРОТИ МАТЕРІ.

У середу відкрито у Ню Йорку в домі під ч. 132 на Мек Дугел Стріт інститут під назвою „Матері сьогодня".

Цілі інституту подав перший бесідник. Почав він з того, що жалював повний брак знання про справи материнства з боку тих, що збираються бути або стають матерями. Якби так хтось збирався будувати міст, а не знав нічого про будову мостів, говорив він, — або якби хтось збирався переводити операцію, не маючи до цього відповідного знання, то вас обхопив би жах. Чомуж дивимося байдуже, як збирається стати матірю людина, яка не має про материнство найменшого поняття?

Декого міг би зібрати жах на такі страшні слова. Це певно говорив якийсь пяний чоловік або хтось з таких людей, які захоплюються так своїми чувствами, що самі не знають, що їх язик плете. Та якби ми спиталися за імя бесідника, то переконалисяб, що це був Бернард С. Дойч, президент ради лавників міста Ню Йорку. Отже певно людина, яка знає, що говорить.

Отже чи варта би спитатися, чи не правду говорйв бесідник?

БРАК ЗНАННЯ И МАТЕРИНСТВО.

Спитатися треба: чи справді воно так, що жінки стають матерями, не маючи поняття про материнство?

Щоб мати поняття про материнство, треба, щоби хтось давав жінці, що має стати матірю, якесь поняття про те, що її жде. Хтож дає це поняття? Чи принято є загально, що матір навчає дівчину про материнство? Чи чули ви про матір, що навчила свою дочку про все те, що вона сама знає про материнство? Чи чули ви про, матір, що післала дочку до школи, щоби навчилася про материнство?

Чи не діється звичайно якраз навпаки? Чи не замовчує матір про материнство? Чи не вважається признакою чесноти дівчини, щоби вона про материнство нічого не знала? Чи не забрала би матір своєї дочки зі школи, якби довідалася, що там її вчителька сказала, що то не бузьок дітей носить?

ПОЩО ЗНАТИ ТАКІ РІЧИ?

Багато людей скаже тепер що так і має бути: дівчині справді не треба знати про материнство, заки не стане матірю.

Чи справді так? Які наслідки виходять з того, що матері чи вчителі не вчать дівчат про материнство? Вислід, здається, може бути хіба один. Як дівчина справді нічого про це не довідається, то вона стане матірю, нічого не розуміючи про обовязки й задачі матері. Вона не зрозуміє тисяч справ, важних для виплекання й виховання дитини. Як довідається, то довідається від людей, що їй скажуть про це крадьки, а що самі про це мало знають.

У поступових краях живуть звичайно всі вдрожені діти. У відсталих народів часто навіть половина вроджених дітей не вдержується при життю.

Це теж може видатися зовсім байдужим? Чи не втрата це для народа, як у нього два рази стільки дітей родиться, ніж удержується при життю? Які маєткові втрати має нарід з „подвійних" уродин, хрестин і похоронів? За напруження жіночого тіла мож говорити, але чи це не розкидування народнього капіталу?

ЛИШЕ ЖІНОЧА СПРАВА?

Багато чоловіків могли би сказати, що це бабська справа. Мовляв, що це нас, вищі єстоти, що називаються чоловіками, має обходити, що там „баби" собі трохи побідують? Про це є навіть у нас „осторога": чи там бика щось боліло, як корова теля родила?

Бачите, у нас легко бути мудрцем. Вистарчить навчитися цю „осторогу" й сказати її у відповідну хвилю. Та чи це справді чоловіків ніяк не обходить, як діти родяться і як виховуються? Не обходить їх, чи вони родяться здорові, чи матір здорова, чи матір хора, чи матір виснажена частими родами, чи діти виховуються за правилами здорового виховання?

МАТЕРІ НА ЛАВРАХ.

„Виросло в нас багато жінок", говорив той самий згаданий президент ради нюйорських лавників, „які, вродивши дитину, спочивають на лаврах, та ще й ждуть, що за це одно, що вони родили, їх будуть удержувати, шанувати й любити".

Так, говорить далі Дойч, родини получені з фізичними болями, але з тої причини, що хтось ці болі перейшов, нікому ще честь не належиться. Честь і пошана належиться тільки добрій матері.

Матір, що не сповнила як слід свого завдання, не заслугує на пошану, як не заслугує на пошану людина, що взялася будувати міст, не тямлячи нічого про будову мостів.

Такий міст може легко заломитися під тягаром і поховоронити багато людей. А чи не грозять дитині муки, а то й смерть від того, що вона не розуміє обовязків материнства?

ЗНЯТТЯ ХВАЛИ З МАТЕРІ.

З дальших слів бесідника видно, що він добре свідомий того, що він тут сказав річ, що противиться становищу, яке звичайно займають бесідники. Він виразно й каже, що в Америці принято загально величати матір за само материнство. Скільки разів приходиться говорити за материнство, обкладається справу сентименталізмом. Стараються говорити з „гарними почуваннями". Говориться про святі почування. Про людські й божі права. Про обовязки шанування своєї й чужої матері.

Дойч каже, що це все „бонк", себто обман себе самого й інших людей. Є матері добрі й злі, є матері розумні й нерозумні, є матері пильні й недбалі. Він радить шанувати тільки матері добрі, розумні й дбалі. Він радить закинути цей увесь „бонк", усе це самодурство, гарні фрази про материнство, які доводять людей до того, що вони нарівні з матерями розумним, дбалими й добрими шанують матері нерозумні, недобрі й недбалі.

Здається, Дойч наслухувався багато дешевих слезливих промов у „Дні матери", коли він вважав за потрібне сказати такі терпкі слова.

Але чи такі промови голосяться тільки серед Американців?

А ЩО МИ?

Дойч не був один на відкриттю інституту „Матері сьогодня". Було там ще багато визначних людей, урядовців, лікарів, психіятрів, суспільних діячів. Всі вони, видимо, годилися зі словами бесідника.

Це все гарно, може хтось сказати, це все гарно для Американців, для Жидів, для Німців, але це не добре для нас. І може ще хтось навести народню поговірку: Що Німцеви на здоровля, Українцеви смерть!

Чи справді?

Малий Івась згубив атляс. Стара тета хоче позичити йому свій.

— Алеж, тето, в твому атлясі певно ще нема Америки! — каже на це Івась.

ВАШІ ДІТИ МУДРІШІ, ЯК ВАМ ЗДАЄТЬСЯ.

Є такий собі ніби дотеп:

Тітка каже до сестрінка:

— Подай мені рушника, хай витру собі лице.

Сестрінок на те:

— Або тітка має лице? Мама казала, що якби тітка мала лице, то не сиділаб так довго в нас...

Кажеться: кожний жарт має в собі трохи правди, а цей дотеп на три четверті правдивий. Батьки дуже часто говорять в присутності дітей таке, чого діти не повинніб чути, — в тім переконанні, що дітей це не займає, й вони не розуміють, про що йде річ.

Тимчасом ті малі істотки настільки хитрі, що вже навіть пятьлітня дитина потрапить „вдати", що вона не звертає уваги на те, про що між собою батьки говорять. З такою вам удaною уважливістю припадатиме коло ляльки, що ви присяглиб, що ту дитину поза її забавкою ввесь світ нічого не обходить; а проте мала хитруха лише вушка щурить... щоб потім підслухане використати так, як це зробив згаданий сестрінок з тітчиним лицем.

Те, що батьки говорять між собою, не конче мусить бути небажаного для вух дитини змісту. Ні, це може бути звичайна, байдужа для дитини критика своїх знайомих, народу, як би перехитрити свойого вірителя, чи щось подібне. Але що воно не булоб — воно завжди зацікавить дитину хочби тому, що ви говоритимете, скажім, шепотом, щоб не звернути її уваги на себе. А скільки потім буває неприємностей, перепросин, спростовань, гніву й образи з того приводу, що дитина щось „винесла" з хати.

Корінь лиха в тому, що мами вважають свої „потіхи" (це одначе не перешкаджає їм називати їх водночас „дуже розумненькими") за багато дурніші, як вони є. Їм здається, що ті маленькі голівки дуже багато дечого не розуміють, тоді, коли діти розуміють усе.

І ті всі недомовки, ті балачки (часто непристойного змісту!) на міги, ті перекручені слова, ті чужі слова, ті багатомовні посмішки, — все це діти зо спритністю найзручнішого фотографа — сприймають у своїй свідомості, роздумують пізніше над усім і, річ очевидна, приходять до відповідних висновків.

Найкраще хай кожна мама пригадає собі, чи багато разів вдалося її батькам обдурити її, як вона була ще дитиною. Правда, що майже не було такого випадку?

Мені могло бути не більш, як шість років, як я була з мамою в одному товаристві, де обговорювано причини розводу одної пари. Говорилося з огляду на мене по німецьки й натяками, а проте я, хоч не багато ще з тієї мови розуміла, додумалася прекрасно, в чому річ. І коли в кілька тижнів прийшла до нас та розведена пані, я почала її так безцеремонно оглядати, що аж мама звернула увагу на це.

Запитана, я збрехала: мовляв, пані Ліна мала такі гарні коралі на шиї. До цього гріха призналася я мамі аж двацять два роки пізніше.

І — дивне диво: моя мама призналася, що вона, будучи дитиною, теж усе дуже добре розуміла, що говорили старші.

Ну, так... але, що і її дитина може (властиво могла, бо це вже минуло) теж усе розуміти, „якось" не прийшло мамі на думку.

Найкраще, коли вже конечно мусить вестися якась „небезпечна" балачка, виправити дітей з дому, бо в їх міцні сни теж не треба занадто вірити. Майже нема на світі чоловіка, щоб, будучи дитиною, щось не підслухав у „сні", тоді, коли домашні були переконані, що його можна з кімнати враз із ліжком винести й не почує.

Дійсно одно з двох; або отверта балачка, або діти з хати, бо ті всі недомовки, натяки (інколи про зовсім благенькі речі), тільки безпотрібно розпалюють уяву дітей.

Тому, матері, не тільки називайте своїх дітей розумненькими, але й поводіться з ними як з розумними істотами і — не старайтеся обманювати їх, бо вони хитріші від вас. А найголовніше — не деморалізуйте власних дітей! — („Жіноча Доля").

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

На визвольну боротьбу.

У домі гром. Дмитра й Марії Дарош відбулися хрестини їх сина Тараса. Хрещення доконав о. В. Мереньків. Гості забавлялися весело, виголошували промови та бажали всього добра для гром. Дарош і їх сина. Притім не забули також про Рідний Край, і на бажання гром. Д. Дароша, гром. М. Притуляк промовив кілька слів та візвав приявних зложити жертву. Зібрано разом $9.80 та рішено переслати ту жертву через Обєднання на визвольну боротьбу.

Збіркою занявся Микола Бусько. Жертви зложили: П. Головчак, М. Притуляк і Д. Дарош по $1; П. Липян, М. Бусько, Н. Оліяр, п. Зарічний, А. Гриць, А. Сарахман, п. Кардамаш і Д. Підсадний по 50 ц.; К. Висоцький, пані Бусько, Й. Ґурин, Ю. Якубик, Тенденрик, Ф. Федорчак, П. Довбуш і Г. Василь по 25 ц.; пані Смільчак, п. Краіло і Н. Н. по 10 ц.

Петро Липян.

ЙОНГСТАВН, О.

На музей і інвалідів.

Отсим подається до відома громадянам Йонгставну, що чистого доходу з Українського Дня осталося на руках Комітету $59.48.

З цеї суми призначено на Робітничий Дім у Львові $10, на Музей у Празі $10, а на інвалідів $14.50.

Юркови Присташеви за український прапор (що пропав на Листопадовім Святі минулого року) заплачено $9.80, а в Магонінґ банку на щадничій книжочці осталося $15.18 на продовження дальших українських національних робіт.

На Музей і інвалідів переслано через Обєднання $24.50.

За Комітет Українського Дня:

Юрій Присташ, предс.;
Теодор Сенидяк, касієр;
Стефан Мош, секр.

Гість: Чи маєте щось для сивого волосся?

Купець: Нічого, крім пошанівку.

М. Бастон.

ЗА СКЛЯНКУ ВОДИ

У 1815 році був старий панотець у Сан Пієтрі, кілька миль від Севілі.

Одного вечора вернувся дуже втомлений до дому. Його господиня, сеньора Марґаріта, приладила йому вечерю, коли нараз у дверях зявився дивний незнайомий. Злякалася та дріжала на всьому тілі.

Панотець потішував її:

— Не бійтеся нітрохи, сеньоро, того дивного гостя. Це, що ви прилагодили мені, вистане й для двох. Я не можу допустити, щоби цей незнайомий, який — як каже — вже два дні нічого не їв, і далі голодував.

— Панотченьку, — заголосила Марґаріта — та він подобає на розбійника!

Незнайомий був обдертий, обпорошений, волосся чорне. очі палкі, з рушницею на плечах, тож і не дивота, що завдав Марґаріті такого страху.

Незнайомий спитався:

— Чи я, отче, мушу зараз забиратися відсіля?

— Ніколи в світі! Невжеж я того, кого вже приняв до моєї хати, викинув би немилосердно на вулицю? Скиньте лише цю рушницю, а повечеряємо разом.

— Не можу того зробити, панотче, бо наша бастелянська приповідка каже: „Два приятелі — одно тіло, а моя рушниця це моя найліпша підпора, тому покладу її собі при ногах.

Незнайомий з найбільшим смаком зїв вечерю, одначе якось дуже неспокійно, бо як лише вітір трохи ворухнув дверми, він зараз зривався з рушницею та стояв наче закаменілий, доки знову не вспокоїлося.

Вкінці сказав:

— Всечесний мій добродію та приятелю, ви мусите тепер увінчати вашу гостинність. А саме я ранений у стегно, а вже вісім днів не перевязував я рани. Прошу вас, дайте мені яку ганчірку, хай перевяжу собі, як можу й умію, а тоді вже й позбудетеся мене.

— Заждіть, заждіть хвилиночку, я також трохи лікар.

Священик засукав рукави та взявся старанно перевязувати йому рану, що була досить глибока.

Коли священик перевязав йому рану, незнайомий крикнув радісно:

— Тепер я наче наново на світ народився, та ще дайте мені один хліб, а я вам за це даю один дукат.

— Лишіть ви гроші собі, я не хочу гостинність продавати за гроші.

— Коли так, то спасибі й бувайте здорові!

І з тими словами незнайомий пропав у недалекому лісі.

Годину пізніше чути було завзяту стрілянину в лісі й цей наш знайомий знову зявився на приходстві, ввесь окровавлений і блідий наче мерлець. Подав священикови гроші та просив:

— Панотче, мої діти є недалеко від потока у ярі.

На це ввійшли на приходство еспанські вояки, схопили раненого, який їм нітрохи не противився, та звязали його кріпко сильними шнурами.

Священик і тепер перевязав йому рани, як знав найліпше, а вояки вкинули його на віз наче мішок. До священика сказали:

— Невже ви не знаєте, що це славний опришок Хозе?

Священик подав йому склянку води, а цей прошептав:

— Спасибі вам, панотче! Того спочування я вам ніколи не забуду.

Як вояки забрали Хозе під сильною сторожею до вязниці, священик, хоч проти волі Марґаріти, вибрався до того ярку.

Як прийшов там, застав у хатчині трупа жінки Хозе, яку певно вбили ті вояки. Двоє дітей, одно кількамісячне, а друге чотиролітнє, судорожно чіпалися неньчиного трупа.

Можемо уявити собі, як сеньора Марґаріта злякалася, коли побачила цих двоїчко діток.

— Боженьку, щож це ви робите, панотче! Ми самі ледви животіємо, а ви приносите нам іще тих двоє дітей. Бачу тепер, що мені нічого іншого не остається, лише ходити за прошеним хлібом від хати до хати для нас і для цих двоє дітей. Та питання, чи вони коли й хрещені були, а мені здається, що то діти якогось опришка або Цигана.

Священик розповів їй, де і як знайшов ті діти, взяв Святе Письмо та став їй читати в голос:

„Хто подасть одному з тих найменших склянку холодної води, заплата не мине його".

— — — — — — — —

Минуло вже від того часу багато літ, а старенький священик грівся до сонця перед дверима приходства.

Біля священика сидів коло дванацятьлітній хлопець, а другий, коло шіснацятьлітній, працював у городі.

Нараз перед приходством зупинився якийсь віз. Візник підійшов ближче та попросив склянку води для свого пана.

Священик сказав:

— Карльосе, подай склянку води, або склянку вина, коли той пан схоче.

Тут і той пан зліз із воза. Було йому з пятьдесять літ. Ввічливо спитався священика:

— Цікавий я, що це за діти. Розповіджте мені, будь ласка.

— Добре, розповім вам усе, сеньоре.

Коли священик скінчив оповідати, незнайомий сказав:

— Панотче, як могтиму найскорше, збудую вам тут нову церкву і приходство з гарними залізними штахетками, а церква буде називатися: „Церква за склянку води".

Зчудований священик запримітив:

— Сеньоре, коли не помиляюся, ваше лице й ваш голос пригадують мені когось давно знайомого.

— Панотче, кажете щиру правду, бо то перед вами тепер стоїть Дон Хозе деля Рібейра, який тому дванацять літ був пострахом усієї севільської околиці під іменем Хозе. Тепер вам докладно розповім моє життя. Я щасливо втік із вязниці та підчас революції із ватажка опришків завдяки моїй запопадливости став провідником знатної партії.

Тепер я багатий чоловік, а за вашу батьківську прислугу, якої я зазнав від вас тому дванацять літ, і за це, що ви — як бачу — були батьком і опікуном моїх бідних сиріт, не знаю, як віддячуся вам.

Ходіть тут, діточки, хай вас поцілую!

Тогож іще року посвятили тут одну з найгарніших церков в околиці Севілі. На посвяченні був і щасливий Дон Хозе із своїми двома синками.

Прімабалеріна.

— Скажіть мені, як ви можете оплескувати цю стару бабу?

— Ну, знаєте, в таких літах так сказати, як вона скаче, то також щось значить...

Франц Лясман.

ЩО ЙОМУ ПОМОЖЕ.

(Образець із дальматинського життя).

Від ранку до пізного вечора приходять і виходять хорі з каси хорих. Колиб стільки хорих приходило до приватних лікарів, вони скоро забагатілиб.

В амбуляторію грудних недуг зайшов коло сімдесятьлітній чоловік: червона шапка на голові, в руці люлька, яку перед хвилинкою вгасив пальцем правої руки. Лікар сказав йому сідати, а коли цей не хотів, спитав його приязно:

— Яке це щастя, дідусю, привело вас до мене?

— Біда, а не щастя, пане! Кашляю тай ніяк горла прочистити. Намучуся рано навіть і годину, заки викашляюся та трохи відітхну!

— Де ви та чим займаєтеся? — питається далі лікар.

— Замітаю вулиці, пане, вже довго, навіть не тямлю, коли я зачав і так убиває мене курява, хай її Бог побє, від неї все моє горе!

— Здається, — запримітив лікар — винуваті також ви, що курите, тай те, що ви вже старенькі.

— Щож мені почати? Не винен я, що довго живу, а Бог не хоче забрати мене!

Як лікар оглянув його, дав йому рецепту тай каже:

— Із цим папером підете до аптики, там вам дадуть пляшину, в ній буде червонава вода. Цю воду будете пити що дня тричі: рано, вполудне й у вечір вісім днів, кожний раз ложку. Потім знову прийдіть до мене, то побачимо, що далі робити.

— То дякую гарненько — сказав старенький тай вийшов. Одначе за хвилину вернувся і каже:

— Не гнівайтеся, що я знову прийшов. Я рад би знати, чи ви написали на цій цидулці: хорий і урльоп, бо коли того нема, то мені не заплатять у суботу, а я вмру з голоду, то на що мені придасться тоді лікарство, яке ви мені записали! То я волів би, щоб ви мені записали літру дальматинського вина та кільо баранини впродовж восьмох днів. Видужав би я від того скорше, ніж від цієї води, що її мені мають дати в аптиці! Лише не візьміть мені за зле, коли я зважуся побалакати з вами так по рідному, щиро тай так, щоб вас не обидити! Скажіть ви мені, скільки коштує це лікарство, яке дадуть мені, щоб я пив?

Лікар на це:

— Докладно я того не знаю, та гадаю, що десь так коло сорок динарів.

— Ось тобі на! — озвався старий Дальматинець.

— А я таки гадаю, що воно пройшлоб мені й без того лікарства. Коби я тільки дістав урльоп і щоб відпочив, то знову буде, як колись. Та знаєте, побалакаймо так по людському, то не буде кривди ні вам ні мені! Я цієї води й так не буду пити. Ви кажете, що це лікарство коштувало би сорок динарів. То ми поділимося, половина вам, половина мені й нікого ми не ошукали, а поможемо собі! Я за моїх двацять динарів випю літру дальматинського вина та зїм пів кіля баранини, а ви за свої, як знаєте й умієте. І я буду здоров і вам вийде на здоровля! Так ми зробимо начесно тай спокій голові!

Лікар каже:

— Чуєте, годі так, як ви думаєте. Підіть-но ви до аптики тай дайте приладити собі це лікарство й заживайте його, а будьте певні, що поможе вам. А від вина ви ще гірше кашляли би тай вино поправді нікому не виходить на здоровля. І прийдіть на другу суботу, то ще поговоримо.

А як старий Дальматиниць вийшов із каси хорих, зустрівся з одним земляком і каже до нього:

— Ех, брате, цікаві ті пани, що покінчили високі школи! Сказав мені, що вино шкодить! Все тепер у світі коміть головою! І каже, що здоровіше пити якусь червону воду, ніж червоне дальматинське вино! А міг заробити за хвилиночку двацять динарів, та не хотів, дурний. А наш чоловік мучиться з ранку до вечора й не заробить і половини. І такий то, брате, має лікувати людей! Від таких то свій пропав би, а не щоб вилікувати його! А що не записав мені „хорий і урльоп", уже більше не побачить мене. Я тобі покажу: від баранини та червоного вина кращого ліку нема. Ось яких я літ дожив, а випю лише кожної суботи. Щож би то, якби так я мав що дня літру червоного вина та бодай пів кіля баранини! Дожив би я тоді сто літ і мусілиб мене молотом затовкти!

(Із хорватської мови переклав **М. Н.**).

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член від. 147 У. Н. Союза в Алентавн, Па., складаю щиру подяку головним урядникам нашої организації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $35, котрі стали мені великою помічю у моїй недузі. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Микола Маркович.

Закохані.

— Пані, якщо повірите, в мою любов, то я на рукахноситиму вас.

— Жартуйте здорові, я раз повірила в таке й потім сама на руках носила.

Обід.

— Як там удався вашій пані обід?

— Навіть не питайте! Припалила кухарську книжку!

ІТАЛІЙСЬКІ ВОЖДИ В АФРИЦІ

Відповідно до великого значіння італіського походу в Африці Мусоліні вибрав на вождів військ, висланих до Еритреї та країни Сомалі, пятьох найздібніших і найдосвідніших кольоніяльних ґенералів.

Начальним вождом усіх военних італійських військ є ґенерал **Еміліо Боно,** що має 69 літ. Хоч уже немолодий, він виїмково енергійний. Знайомство його з Мусолінієм почалося тоді, коли нинішний диктатор Італії був іще звичайним вояком. Де Боно пізнався на надзвичайному орґанізаційному таланті Мусолінія та зараз пристав до орґанізаційного фашистівського руху. Як один із найближчих співробітників Мусолінія, Де Боно мав незвичайно скору військову карієру. Після успішного походу на Рим, був він насамперед військовим дорадником Мусолінія, а опісля начальним командантом поліції та міліції. Як ґубернатор Тріполісу, заслужився значно для орґанізації кольоніяльної італійської держави, а після загального впорядкування й очищення партії в 1929 р., покликали його на становище міністра кольоній до Риму. Проти повстанців у Лібії ґенерал Де Боно відбув кілька виправ, причому здобув величезний досвід у веденні кольоніяльних воєн. Залізна дисципліна є для нього основою кожної вояцької орґанізації.

Шефом ґенерального штабу є ґенерал **Мелькіяде Каба,** який значну частину своєї карієри перебув у кольоніях. Від підпоручника в 1897 р. аж до шефа штабу кольоніяльної армії в Еритреї авансував він до 1911 р. У світовій війні 61-літній ґенерал узяв участь як командант артилерії. В червні 1916 р. відзначений медалею „Найвищого геройства", бо хоч тяжко ранений не покинув становища на полі бою. В 1917 р. ґенерал Каба взяв участь в офензиві над Пявою та Ізонцом.

Вождом помічних туземних італійських військ є в Еритреї та в країні Сомалі 58-літній ґенерал **Алесандро Біролі,** що посивів у кольоніяльних війнах. Здобув багато військових відзначень у численних боях проти туземців. Та і серед туземців має дуже багато приятелів, бо був справедливий.

Одним із найцікавіших у кольоніяльній італійській історії є ґенерал **Родольфо Ґраціяні,** ґубернатор Сомалі та начальний вожд тамошнього війська. Тому, що під Киренаікою побив у 1929 році туземні племена, магомедани Араби та туземці християни зовуть його „бичем Тріполісу". У крівавих боях, які кінчилися звичайно смертною карою туземних провідників, виконав Ґраціяні італійське кольонізаційне завдання в Африці, почате ще в 1911 році. Ґенерал Ґраціяні на полі бою таксамо жартівливий та погідний як у балевій салі в Римі, де із своєю дуже гарною жінкою відграє важну ролю в товариському житті. Та останніми часами був ґен. Ґраціяні в Римі лише тому, щоб вилікуватися з наслідків укушення їдовитого вужа. Щоби показати італіським кольоністам, що здобуття зброєю нових країн для Італії має на меті мирну працю, ґен. Ґраціяні після скінчення віськових походів у Киренаіці побудував собі там дім і займається хліборобством.

Одним із найстарших товаришів-вождів Мусолінія є ґенерал **Атіліо Теруці,** що пішов до Африки як командант фашистівської міліції. У походах у Лібії визначився відвагою та хоробрістю. Із світової війни вийшов у ранзі полковника та зараз потім виїхав до Лібії. Як дістав вістки про закріплення фашизму, покинув службу, відїхав до Італії та ставився Мусолінієви до диспозиції. Разом із Мусолінієм, Де Боном, Ґрандієм і Бальбом виконав похід фашистів на Рим. У 1921 році іменований заступником ґенерального секретаря фашистівської партії, в 1924 році підсекретарем у міністерстві внутрішніх справ, а опісля ґубернатором Киренаіки.

Оце головні віськові вожди Мусолінія, яким він вірить і в яких руки віддав долю 200-тисячної армії, що зібралася в африканських італійських кольоніях.

Добрий спосіб.

— Чи є який короткий і радикальний спосіб позбутися довгів?

— О є! Передати їх родині в заповіті.

— То страшне, як мій наречений невиразно пише! Найважнішого не можу в листі відчитати!

— Чого?

— Того, чи мені посилає мілліон, чи міліярд поцілунків?

—o—

До барберні входить гість. Барберів син просить батька:

— Тату, нині мої імянини... Хай мені тато позволять обголити цього пана... Це буде мій перший виступ!

— Добре, — згоджується батько — та вважай, щоб ти не скалічився!

—o—

На науці рахунків.

Учитель: Скажімо, що твій батько винен кравцеви пятьдесять долярів, а шевцеви також пятьдесять долярів, то скільки заплатить разом?

Ученик: Сто пятьдесять долярів!

Учитель: Якжеж це?

Ученик: Я додаю вже судові кошти.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(8)

Як гук у повітрю зростав, жінки почали заводити, а діти кричати. Старі люди племени зібралися коло Ніярха, котрий став з них насміхатися: „Не бійтеся, ви вірите в Баала, нашого бога, Іскандра, його сина, та Ніярха, його пророка!"

Потім промовив Гет, старець: „Але припустім, що це не прибуває Іскандер! Припустім, що це якийсь чорт їде, ворог Баала, та несе якийсь клопіт нам, що почитають Баала!" Огидне обличчя Ніярха скривилося в фантастичній люті, як він звернувся до Гета.

„Чи можеш ти заперечити пророцтва, писані в святім письмі Ніярхом Першим, батьком моїх батьків, що Іскандер прибуде з неба? Ти смієш сумніватися, що я, твій пророк, не потраплю вудріжнити блискучу славу Іскандра, як вона прийде до нас?"

„Алеж у письмі написано теж, що чорти теж прийдуть", сказав Гет. „Правда", сказав Ніярх", але як це буде чорт, то ми його випробуємо вогненною пробою та муками, які ми завдаємо всім тим, що не вірують у Баала".